

Fakt czy opinia – jak je odróżnić? Część II

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Prezentacja multimedialna](#)
- [Audiobook](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Fakt czy opinia – jak je odróżnić? Część II

Źródło: Markus Winkler, domena publiczna.

Materiał jest częścią serii „**Analiza źródeł**”.

Szukając odpowiedzi na tytułowe pytanie, trzeba podkreślić jego wieloaspektowość. Jeżeli mielibyśmy do czynienia z pojedynczymi zdaniami, sprawa wydaje się prosta – przedstawiony został fakt albo opinia. Jeżeli jednak analizujemy zdania złożone, może się okazać, że jedna część wyraża opinię, a druga wskazuje na fakt. Jak zatem wtedy odpowiedzieć na pytanie: „Fakt czy opinia?”. W tej serii materiałów przybliżamy schemat postępowania, który w tym pomoże.

Twoje cele

- Przeanalizujesz fragmenty tekstu publicystycznego Mirosława Żukowskiego *Bez hysterii w sprawie Euro 2012* i wskażesz zawarte w nim fakty oraz opinie.
- Dokonasz selekcji i hierarchizacji informacji pozyskanych z materiału źródłowego.
- Przedstawisz wnioski z analizy materiału.

Dla zainteresowanych

Fakt czy opinia – jak je odróżnić? Część I

Fakt czy opinia – jak je odróżnić? Część III

Fakt czy opinia – jak je odróżnić? Część IV

Fakt czy opinia – jak je odróżnić? Część V

Fakt czy opinia – jak je odróżnić? Część VI

Przeczytaj

Wprowadzenie do analizy

Tak naprawdę ocenić można pojedynczą myśl, gdyż tylko ona ma charakter prosty i umożliwiający jednoznaczną odpowiedź. Czytając zatem dłuższy tekst publicystyczny, nie należy badać pojedynczych zdań, ale szukać samodzielnych myśli. To właśnie one zawierają w sobie albo **fakt**, albo **opinię**. Gdy będziemy postępować w ten sposób, nawet najbardziej skomplikowana struktura zdaniowa nie przysporzy problemów podczas wydawania oceny o jej charakterze – nawet gdy jedno zdanie zawiera wiele myśli, nie będzie to żadnym utrudnieniem.

Aby jednak dostrzec zawilość i pozorną łatwość zadania, jakie nas czeka, spróbujmy przestudiować przypadek wzajemnego uwikłania opinii i faktów. Jest on bodaj najsylniejszy, jeśli chodzi o wymowę i konsekwencje.

Studium przypadku

29 stycznia 2005 r. w „Gazecie Wyborczej” opublikowano artykuł Wojciecha Czuchnowskiego, zatytułowany *Ubecka lista krąży po Polsce*. Artykuł ukazywał kulisy wyniesienia z archiwów IPN-u i rozpowszechnienia przez Bronisława Wildsteina wśród dziennikarzy indeksu katalogowego archiwalnych zasobów akt. Na liście – która nie była listą tajnych współpracowników UB – znajdowało się około 240 tys. nazwisk, w tym m.in. mecenasa Krzysztofa Piesiewicza, prof. Jadwigi Staniszkis, prof. Andrzeja Paczkowskiego (który już wtedy miał status pokrzywdzonego) i zmarłego prof. Tomasza Strzembosza. W ten sam dzień nagrano program Jacka Żakowskiego „Summa zdarzeń”, m.in. z udziałem prof. Staniszkis, a kilka godzin przed jego nagraniem red. Żakowski poinformował profesor, że jest ona na liście. W tym samym czasie (jeszcze przed nagraniem) prof. Andrzej Friszke po zapoznaniu się z teczką prof. Staniszkis wskazał, że zawarte tam dane uprawniają ją do wystąpienia o status pokrzywdzonej.

30 stycznia 2005 r. doszło do wyemitowania nagranych dzień wcześniej programów. W jego trakcie do publicznej wiadomości została podana informacja, że na liście (z tytułu „Gazety Wyborczej” wiemy, że „ubeckiej”) znajduje się nazwisko prof. Staniszkis. Na wizji profesor przeżywała dramat i szok. Natomiast obecny w programie Bronisław Wildstein zarzucał „Gazecie Wyborczej” manipulację i wprowadzanie

w błąd przez określenie „ubecka lista”. Według niego miało to na celu zbudowanie odpowiedniego napięcia i pozyskanie opinii społecznej dla sprzeciwu wobec lustracji.

Dzień później – 31 stycznia 2005 r. – prof. Staniszkis oświadczyła, że przypadek dotyczący listy został zmanipulowany, i osobiście udzieliła poparcia Wildsteinowi. Tego samego dnia prezes IPN-u, prof. Leon Kieres, udzielił wywiadu „Rzeczpospolitej”, w którym oświadczył, że cały indeks katalogowy był jawny i służył jako materiał porządkujący zasoby IPN-u. Wyraził jednocześnie opinię, że nazwanie go listą agentów czy ubecką to sprawa skandaliczna.

Pozostałe szczegóły sprawy wydają się niepotrzebne – istota leży w tytule artykułu. Nie jest przecież bez znaczenia, że na pierwszej stronie jednego z najważniejszych polskich dzienników umieszczono sformułowanie, które sugerowało, iż mamy do czynienia z faktem. Konstrukcja zdania nie zawierała żadnych wątpliwości: stwierdzano coś, co jest, co się dzieje – że lista jest ubecka i że krąży. Jeżeli nawet krążenie listy okazało się faktem, to jednak to, co krążyło, nie było tym, o czym pisano... Wyrażenie opinii i nadanie jej statusu faktu sprawiło, że odbiór całego omawianego zagadnienia w społeczeństwie był inny, niż na to zasługiwał – bardziej radykalny i emocjonalny. Zatem gdyby tytuł brzmiał: „Coś, co jest odbierane jako lista ubecka, krąży po Polsce”, wszystko byłoby w porządku. Ostatecznie to, co wydaje się w tytule faktem, nim nie jest, bo nie ma elementu, który stanowiłby o jego znaczeniowym sensie.

Opisany przypadek to jedynie przykład podany jako wzór. Wystarczy jednak sięgnąć do dzienników lub tygodników (albo bacznie obserwować bieżące wydania) i zapoznać się z ich nagłówkami. Sprawa sama się wyjaśni.

Wracając do początkowego pytania: „Czym jest fakt, a czym jest opinia?”, można na nie odpowiedzieć, posługując się klasyczną definicją prawdy. Mówi ona, że „prawda to zgodność myśli z rzeczą”, a zatem zgodność tego, co mam w swoim umyśle na temat „jakiejś rzeczy”, ze stanem faktycznym „tej rzeczy”. Jeżeli zamiast słowa „prawda” wstawimy słowo „fakt”, uzyskamy odpowiedź na pierwszą część pytania. **Fakt** to sprawa rzeczywistości – coś, co się wydarzyło (bądź właśnie się wydarza), coś, czego źródła nie tkwią w mniemaniu, ale w obiektywnym stanie rzeczy. **Opinia** zaś to sprawa oceny, takiego bądź innego punktu widzenia, wedle którego każdy może zaprotestować i powiedzieć: „Mam na ten temat inne zdanie”.

Aby się upewnić, czy masz do czynienia z faktem, czy też z opinią, zadaj jedno z dwóch pomocniczych pytań: „Co się wydarzyło?” bądź też „Jaka ocena została wypowiedziana?”.

Jeżeli do wyróżnionej myśli pasuje pytanie pierwsze, masz do czynienia z faktem. Jeżeli drugie – z opinią. Oczywiście pytania te można zadać na różne sposoby. Istotne jest jednak to, że pytanie sprawdzające status faktu pyta o coś, co realnie zaistniało w przeszłości bądź właśnie się wydarza. Pytanie sprawdzające status opinii pyta o to, co na temat danego faktu zostało powiedziane (nie dotyczy samego faktu, ale tego, jak go oceniono).

A teraz sprawdź się: wyłów fakty z morza opinii.

Fakt czy opinia – odkryj prawdę

Przeanalizuj przedstawione poniżej zdania, które przygotowano na podstawie artykułu Mirosława Żukowskiego *Bez hysterii w sprawie Euro 2012*, opublikowanego w „Rzeczpospolitej” 1 lutego 2008 r.

Ćwiczenie 1

Wskaż, w których z przytoczonych zdań przedstawiono fakt, a w których opinię.

Wskazówka: Wczytaj się w nie, raczej nie skupiając się na sensie całości. Każde zdanie rozpatruj indywidualnie.

1. Międzynarodowa Federacja Piłkarska (FIFA) mundial 2010 dała Republice Południowej Afryki. Międzynarodowy Komitet Olimpijski (MKOI), pomimo wielu protestów, przyznał tegoroczne letnie igrzyska Pekinowi.

fakt / opinia

2. Ale i nam zrobiono niespodziankę – bo jak inaczej nazwać fakt, że razem z Ukrainą zostaliśmy organizatorami Euro.

fakt / opinia

3. Tym bardziej, że Włosi byli już tak pewni swego, że niemal powoływali komitet organizacyjny.

fakt / opinia

4. Widać więc na tych przykładach, że sport to nie zabawa, lecz przede wszystkim biznes i polityka.

fakt / opinia

5. A przecież, gdy szef Ukraińskiej Federacji Piłkarskiej Hrihorij Surkis wymyślił polsko-ukraińską kandydaturę, mało kto wierzył w powodzenie tego projektu.

fakt / opinia

6. Tym bardziej, że do czasu prezentacji nie było żadnych poważnych przygotowań.

fakt / opinia

7. Mało tego, pomysł narodził się w czasach polityczno-futbolowej gorączki, kiedy prowadzono wzmożoną walkę z korupcją w naszym futbolu.

fakt / opinia

8. Jednak decyzja UEFA sprawiła, że prezes PZPN, Michał Listkiewicz, w ciągu jednego dnia ze zwierzyny łownej stał się ojcem polskiego Euro i sojusznikiem w szlachetnej sprawie.

fakt / opinia

9. To była sytuacja trudna do zaakceptowania dla pozostającego stanowczo zbyt długo na

stanowisku ministra sportu Tomasza Lipca.

fakt / opinia

10. Dopiero jego następczyni Elżbieta Jakubiak zaczęła energicznie działać i naprawdę poczuliśmy, że Euro to nasza narodowa sprawa.

fakt / opinia

11. Chyba nikt nie ma wątpliwości, że od kwietnia 2007 r., gdy zapadła decyzja w Cardiff, zrobiono za mało i upomnienia ze strony UEFA są uzasadnione.

fakt / opinia

12. Czy jednak histeria, że mogą nam zabrać Euro, to przesada?

fakt / opinia

13. Tego typu ostrzeżenia wysyłano do organizatorów wielu imprez.

fakt / opinia

14. Przypomnijmy sobie żarty całej europejskiej prasy z Greków, którzy nocą leżą asfalt, grzejąc go w ciepłe płonącego już olimpijskiego znicza.

fakt / opinia

15. Byłem w Atenach na trzy miesiące przed olimpiadą 2004 i naprawdę nie odniosłem wrażenia, że wszystko idzie zgodnie z planem, a letnie igrzyska to impreza o wiele bardziej skomplikowana niż Euro czy mundial.

fakt / opinia

Porównaj swoje odpowiedzi z propozycjami innych uczniów w klasie. Zaweryfikujcie wspólnie swoje wskazania.

Słownik

fakt

(z łac. *factum* – uczynek, czyn); to, co zaszło lub zachodzi w rzeczywistości

opinia

przekonanie o czymś, pogląd na jakąś sprawę; sposób, w jaki oceniają kogoś inni

Prezentacja multimedialna

Polecenie 1

Zapoznaj się z analizą przytoczonych zdań, która określa, czy wypowiedzi są faktami, czy też opiniami. Następnie sporządź w punktach notatkę, w której zawrzesz najważniejsze dla siebie informacje.

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PXdHFKt7X>

1

Zdanie 1.

Międzynarodowa Federacja Piłkarska (FIFA) mundial 2010 **dała** Republice Południowej Afryki. Międzynarodowy Komitet Olimpijski (MKOI), pomimo wielu protestów, **przyznał** tegoroczne letnie igrzyska Pekinowi.

2

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PXdHFKt7X>

Fakt

Oba czasowniki odnoszą się do wydarzeń przeszłych, choć nie przesądza to jeszcze o tym, że zdanie ma charakter faktu (gdyż i opinia mogłaby się nimi posłużyć) – przesądza o tym to, iż wydarzenia te miały powszechnie znany charakter i każdy może to sprawdzić i potwierdzić.

3

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PXdHFKt7X>

Zdanie 2.

Ale i nam **zrobiono niespodziankę** – bo jak inaczej nazwać fakt, że razem z Ukrainą zostaliśmy organizatorami Euro.

4

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PXdHFKt7X>

Opinia

Istotą tego zdania jest wyrażenie opinii, a dalsza część (o organizacji Euro) to tylko dopowiedzenie.

5

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PXdHFKt7X>

Zdanie 3.

Tym bardziej, że Włosi **byli już tak pewni swego**, że niemal powoływali komitet organizacyjny.

6

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PXdHFKt7X>

Opinia

Jak widać, autor ocenia stopień pewności Włochów, co jest wyrazem jego własnego przekonania.

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PXdHFKt7X>

7

Zdanie 4.

Widać więc na tych przykładach, że sport to nie zabawa, lecz przede wszystkim biznes i polityka.

8

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PXdHFKt7X>

Opinia

Widać, ale według autora. Nawet jeśli to zdanie jest absolutnie prawdziwe i zgodziłoby się z tym 100 proc. czytelników, to jest to opinia, gdyż wyraża ocenę.

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PXdHFKt7X>

9

Zdanie 5.

A przecież, gdy szef Ukraińskiej Federacji Piłkarskiej Hrihorij Surkis wymyślił polsko-

ukraińską kandydaturę, mało kto wierzył
w powodzenie tego projektu.

10

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PXdHFKt7X>

Opinia

Kluczowym elementem tej wypowiedzi jest druga jej część – ocena momentu, gdy pojawiła się propozycja.

11

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PXdHFKt7X>

Zdanie 6.

Tym bardziej, że do czasu prezentacji **nie było żadnych poważnych przygotowań.**

12

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PXdHFKt7X>

Opinia

Ponowne wypowiedzenie swojej oceny na określony temat – tym razem przygotowań prezentacji.

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PXdHFKt7X>

Zdanie 7.

Mało tego, pomysł **narodził się w czasach polityczno-futbolowej gorączki, kiedy prowadzono wzmożoną walkę z korupcją w naszym futbolu.**

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PXdHFKt7X>

Fakt

Zwrot „mało tego” sugerowałby, iż jest to ocena. Ale stanowi on tylko zabieg stylistyczny, stanowiący wzmocnienie wypowiedzi. Sama treść jest jednak przytoczeniem faktu, w dodatku powszechnie znanego i upublicznionego medialnie.

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PXdHFKt7X>

Zdanie 8.

Jednak decyzja UEFA sprawiła, że **prezes PZPN, Michał Listkiewicz, w ciągu jednego dnia ze zwierzyny łownej stał się ojcem polskiego Euro i sojusznikiem w szlachetnej sprawie.**

16

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PXdHFKt7X>

Opinia

Zdanie bardzo trudne do oceny. Fakt decyzji UEFA i zmiany postrzegania Michała Listkiewicza to fakt. Ale kierunek owych zmian to już opinia (nawet jeśli wyrażana przez 100 proc. czytających).

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PXdHFKt7X>

Zdanie 9.

To była sytuacja trudna do zaakceptowania dla pozostającego stanowczo zbyt długo na stanowisku ministra sportu Tomasza Lipca.

18

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PXdHFKt7X>

Opinia

To raczej kwestia tego, co sądzi o tym sam Tomasz Lipiec. Autor – na podstawie obserwacji – wysuwa taką tezę.

Materiał audio dostępny pod adresem:

17

19

<https://zpe.gov.pl/b/PXdHFKt7X>

Zdanie 10.

Dopiero jego następczyni Elżbieta Jakubiak **zaczęła energicznie działać i naprawdę poczuliśmy, że Euro to nasza narodowa sprawa.**

20

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PXdHFKt7X>

Opinia

Nawet jeśli rzeczywiście dokonana się zmiana w podejściu, to sposób, w jaki zostało to odebrane, jest opinią.

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PXdHFKt7X>

21

Zdanie 11.

Chyba nikt nie ma wątpliwości, że od kwietnia 2007 r., gdy zapadła decyzja w Cardiff, zrobiono za mało i upomnienia ze strony UEFA są uzasadnione.

22

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PXdHFKt7X>

Opinia

Autor dla wsparcia własnego zdania powołuje się na „wszystkich” (słowo „nikt” w zdaniu przeczącym); zasadniczą opinią jest jednak druga część zdania, dotycząca zaawansowania prac.

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PXdHFKt7X>

23

Zdanie 12.

Czy jednak histeria, że mogą nam zabrać Euro,
to przesada?

24

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PXdHFKt7X>

Opinia

Pytanie stawia pewną tezę, do której można się ustosunkować „tak” lub „nie”. Kluczowym elementem opinii jest słowo „przesada”.

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PXdHFKt7X>

25

Zdanie 13.

Tego typu ostrzeżenia **wysyłano do organizatorów wielu imprez.**

26

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PXdHFKt7X>

Fakt

Wskazanie określonych postępowań, które przeprowadzono w przeszłości.

27

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PXdHFKt7X>

Zdanie 14.

Przypomnijmy sobie żarty całej europejskiej prasy z Greków, którzy nocą leją asfalt, grzejąc go w ciepłe płonącego już olimpijskiego znicza.

28

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PXdHFKt7X>

Fakt

Same żarty mogą być nieznane konkretnemu czytelnikowi, ale jednak ich istnienie (jeśli się pojawiły) jest faktem.

29

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PXdHFKt7X>

Zdanie 15.

Byłem w Atenach na trzy miesiące przed olimpiadą 2004 i **naprawdę nie odniosłem wrażenia**, że wszystko idzie zgodnie z planem, a letnie igrzyska to impreza **o wiele bardziej skomplikowana** niż Euro czy mundial.

30

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PXdHFKt7X>

Opinia

Osobista ocena stanu przygotowań oraz skali ich trudności.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Twoje notatki:

Audiobook

Polecenie 1

Wysłuchaj audiobooka z komentarzem do analizy przedstawionych zdań. Porównaj z nim swoje notatki.

Oprac. na podst. artykułu Mirosława Żukowskiego *Bez hysterii w sprawie Euro 2012*, „Rzeczpospolita” 1 lutego 2008 r.

Plik o rozmiarze 94.24 KB w języku polskim

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/PXdHFKt7X>

Komentarz do analizy

Zaprezentowany tekst może zaskakiwać: na 15 zdań jedynie cztery mają charakter faktu, pozostałe zaś wyrażają opinie. Okazuje się, że taka dysproporcja, mniejsza lub większa, jest standardowym elementem każdego publicystycznego komentarza. Celem publicystyki jest przecież komentowanie (czyli wyrażanie opinii), a nie przygotowywanie sprawozdania.

W tekście przedstawiono cztery fakty: pierwszy – przyznanie mundialu 2010 roku RPA, a olimpiady 2008 roku – Chinom; drugi – okres nasilonej walki z korupcją w polskiej piłce (degradacja wielu klubów, między innymi mistrza Polski Zagłębia Lubin); trzeci – skierowanie ostrzeżeń o opóźnieniach nie tylko wobec Polski, ale też innych państw w przeszłości; czwarty – żarty, jakie wypowiedziano pod adresem Greków i stanu ich przygotowań do olimpiady.

Pozostałe zdania to opinie.

Przewaga opinii nie musi być, rzecz jasna, słabością tekstu. Dobry tekst publicystyczny to taki, który jest perswazyjny, czyli potrafi przekonać do racji autora. Ale obiektywna wiarygodność tekstu zapewne opierać się musi na faktach. W przeciwnym razie jest tylko wiarygodnością subiektywną. Znaczy to, że konkretny tekst może być perswazyjny, ale niewiarygodny; może być znakomicie skonstruowaną dziennikarsko-słowną manipulacją.

Opinie też mogą być różne. Są bowiem opinie oczywiste, które są naturalną konsekwencją znajomości pewnych faktów. Czasami nawet tych faktów nie przytacza się w tekście, ale są one powszechnie znane, dzięki czemu wiarygodność wyrażonych

opinii jest wysoka i uzyskują niemal rangę faktu. Do takich klarownych opinii należą zapewne te wyrażone w zdaniach: 2 (o niespodziance, jaką było przyznanie organizacji EURO), 4 (stwierdzenie, że sport to nie zabawa), 6 (wskazanie na brak poważnych przygotowań), 8 (wskazanie na zmianę postrzegania prezesa PZPN), 10 (ocena działań nowej minister sportu) i 11 (ocena, że zrobiono za mało i upomnienia ze strony UEFA są uzasadnione).

W przypadku pozostałych opinii ich jakość (wiarygodność) jest nieweryfikowalna – trudno jest sprawdzić ich zależność od faktów, jakie mogą za nimi stać. Taki charakter mają opinie zawarte w zdaniach 3 (trudno ocenić, jak to było z Włochami), 9 (niełatwo wypowiadać się o tym, czy coś było dla kogoś trudne), 13 (ocena tego to sprawa bardziej złożona) oraz 15 (opinia wynikała z osobistego pobytu autora w Atenach).

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 1

W dostępnych źródłach, np. w portalach sportowych, znajdź artykuły, które są relacją z zawodów lub innych wydarzeń. Wypisz z nich po dwa przykłady stwierdzeń faktów i o charakterze opinii.

Fakty:

Opinie:

Ćwiczenie 2

Spośród przedstawionych stwierdzeń wskaż fakty i opinie.

Stwierdzenie	Fakt	Opinia
Być może słynny był koszykarz, duma narodu Yao Ming, pierwszy Chińczyk w amerykańskiej lidze NBA, którego wsady i rzuty oglądały setki milionów Chińczyków, dopóki nie złamał kości stopy.	☐	☐
Chiny wystrzeliły w kosmos dwie rakiety z załogami.	☐	☐
Część biegaczy zanieś ogień w kierunku zachodnich prowincji.	☐	☐
Po światowym tournée i powrocie do Chin sztafeta się rozdzieli.	☐	☐

Ćwiczenie 3

Rozstrzygnij, czy poniższe zdanie to fakt czy opinia. Uzasadnij odpowiedź.

Chińczycy, wchodząc na Mount Everest, dokonają symbolicznego aktu zawłaszczenia góry, gdyż dla Tybetańczyków Czomolungma jest boginią matką.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

Ćwiczenie 4

Rozstrzygnij, czy poniższe zdanie to fakt czy opinia. Uzasadnij odpowiedź.

Wielki chiński bohater Li Ning zapali znicz.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

Dla nauczyciela

Autor: Justyna Szymańska

Przedmiot: Wiedza o społeczeństwie

Temat: Fakt czy opinia – jak je odróżnić? Część II

Grupa docelowa:

III etap edukacyjny, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

II. Społeczeństwo obywatelskie.

Uczeń:

7) krytycznie analizuje przekazy medialne i porównuje przekazy różnych mediów dotyczące tych samych wydarzeń czy procesów; formułuje własną opinię w oparciu o poznane fakty; rozpoznaje przejawy nieetycznych zachowań dziennikarzy.

Kształowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- analizuje fragmenty tekstu publicystycznego Mirosława Żukowskiego *Bez hysterii w sprawie Euro 2012* i wskazuje zawarte w nim fakty oraz opinie;
- dokonuje selekcji i hierarchizacji informacji pozyskanych z materiału źródłowego;
- przedstawia wnioski z analizy materiału.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- dyskusja;
- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych;
- analiza materiału źródłowego.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Uczniowie zapoznają się z fragmentem „Wprowadzenie do analizy” zawartym w sekcji „Przeczytaj”, aby móc aktywnie uczestniczyć w zajęciach, analizować przedstawione treści i rozwiązywać zadania.

Faza wstępna:

1. Przedstawienie tematu „Fakt czy opinia – jak je odróżnić? Część II” i celów zajęć.
2. Nauczyciel loguje się na platformie i udostępnia uczniom e-materiał: „Fakt czy opinia – jak je odróżnić? Część IV”. Prosi uczestników zajęć o wykonanie ćw. 1 z sekcji „Przeczytaj”.

Faza realizacyjna:

1. Uczniowie wykonują zadanie z sekcji „Przeczytaj”: analizują zdania opracowane na podstawie tekstu publicystycznego Mirosława Żukowskiego *Bez hysterii w sprawie Euro 2012* i wskazują, które według nich przedstawiają fakty, a które opinie. Następnie nauczyciel wyświetla na tablicy interaktywnej wyniki dla całej klasy.
2. Zespół klasowy zapoznaje się z multimedium w sekcji „Prezentacja multimedialna”. Uczniowie wspólnie określają, które ze zdań są faktami, a które opiniami, i uzasadniają swoje odpowiedzi. Mogą przy tym dyskutować i wymieniać się opiniami. Po analizie każdego zdania nauczyciel odsłania odpowiedzi, aby uczniowie mogli zweryfikować swoją pracę.
3. Na koniec tego etapu zajęć uczniowie weryfikują swoje odpowiedzi udzielone w ćw. 1 w sekcji „Przeczytaj”.

4. Uczniowie dzielą się na 4-osobowe grupy i wykonują ćw. 1 w sekcji „Audiobook”: w źródłach internetowych szukają tekstów publicystycznych dotyczących sportu, a w nich przykładów zdań, które przedstawiają fakty i wyrażają opinie. Każdy z członków grupy omawia jeden przykład na forum klasy.

5. Praca z audiobookiem „Komentarz do analizy”. Po wysłuchaniu materiału uczniowie dyskutują o tym, co sprawiło im największe trudności w określaniu, czy cytowane zdania z artykułu są faktem czy opinią.

Faza podsumowująca:

1. Uczniowie dobierają się w pary i wymieniają poglądami, dzielą się tym, czego się nauczyli.

2. Na zakończenie nauczyciel dokonuje oceny pracy wylosowanej grupy. Prosi o samoocenę uczniów dotyczącą współpracy w zespole oraz wykonanego zadania. Ocenia pracę wybranych uczniów.

Praca domowa:

Uczniowie wykonują ćwiczenia interaktywne, których nie rozwiązali na zajęciach.

Materiały pomocnicze:

- Mirosław Żukowski, *Bez hysterii w sprawie Euro 2012*, „Rzeczpospolita” 1 lutego 2008 r.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Uczniowie mogą wykorzystać multimedium z sekcji „Audiobook” jako inspirację do przygotowania własnego komentarza do analizy innego tekstu.